ایران در جایگاه پنجم جهانی ثبت آثار ناملموس ایستاد؛

ثبت افطار، سده و تذهیب

■ در هجدهمین کمیته بین‌الدولی میراث جهانی یونسکو، ایران موفق شد سه پرونده‌ای را که برای ثبت میراث ناملموس ارائه کرده بود، به تصویب برساند.

خاطره مکینیان

گروه گردشگری – نهجدهمین نشست کمیته بین دولتی پاسداری از میراث فرهنگی ناملموس از ۱۳ تا ۱۸ آذرماه ۱۴۰۲ در در شهر کاسان جمهوری بوتسوانا در حال برگزاری است.

از ایران ۳ پرونده برای ثبت جهانی در هجدهمین نشست کمیته بین‌الدولی پاسداری از میراث‌فرهنگی ناملموس بررسی شد که شامل افطار و مراسم اجتماعی – فرهنگی آن (مشترک با آذربایجان، ترکیه و ازبکستان)، هنر تذهیب (مشترک با آذربایجان، تاجیکستان، ترکیه و ازبکستان) و جشن سده (مشترک با تاجیکستان) بود.

تذهیب جهانی شد

هنر تذهیب مشترک با کشورهای آذربایجان، تاجیکستان، ترکیه و ازبکستان برای ثبت جهانی به یونسکو ارسال شده بود.

تذهیب از ریشهٔ ذَهَب (به معنی طلا) گرفته شده است. تذهیب را زراندود یا طلاکاری نیز می‌نامند. دلیل این نام‌گذاری استفاده از محلول‌های طلا (سایر رنگ‌ها و محلول‌های براق و درخشان) برای طراحی نقوش تذهیب بوده است.

اما لغت تذهیب را در اصطلاح می‌توان به معنی آراستن نیز دانست. چرا که هدف اصلی هنر تذهیب، آراستن صفحات کتاب، قطعات خوشنویسی و حاشیه نقاشی‌ها به ویژه صفحات قرآن کریم است. این هنر قبل از اسلام نیز رواج داشت و در آن زمان زرنگاری نامیده می‌شد. پس از ظهور اسلام، در ایران برای تزئین قرآن استفاده می‌شد. قرآن‌های خوشنویسی و تذهیب قرون اولیه اسلامی مشابه نقاشی‌های تزئینی دوره ساسانی است.

معاون میراث فرهنگی با اشاره به اینکه پرونده‌های بعدی جشن سده و هنر تذهیب بود، اظهار کرد: این دو پرونده با مشارکت ایران و کشورهای دیگر به ثبت رسید. با ثبت جهانی این سه عنصر تعداد پرونده‌های کشورمان در حوزه میراث ناملموس از ۲۱ به عدد ۲۴ افزایش یافت.

اصفهان مرکز هنر تذهیب و خوشنویسی در عصر صفوی

سید عبدالمجید شریف‌زاده مدیر پرونده هنر تذهیب با تبریک ثبت جهانی تذهیب به‌عنوان بیست‌ودومین عنصر میراث‌فرهنگی ناملموس ایران در فهرست میراث فرهنگی ناملموس یونسکو، بیان کرد: پیشنهاد ثبت هنر تذهیب از سوی کشور ترکیه مطرح شد و ایران، آذربایجان، ازبکستان و تاجیکستان به دلیل داشتن پیشینه فرهنگی مشترک به این پرونده ملحق شدند.

شریف‌زاده با اشاره به اینکه پیشینه آذین و تذهیب در هنر کتاب آرایی ایران، به دوره ساسانی و کتاب ارژنگ مانی می‌رسد، ادامه داد: ایران از مراکز مهم تذهیب به شمار می‌رود که در دوره‌های قبل از اسلام از آن با نام زرنگاری یاد شده است و در گذشته افراد زیادی در این هنر صاحب نام و صاحب سبک بوده‌اند.

او استفاده از محلول‌های طلا و سایر رنگ‌ها و محلول‌های براق و درخشان برای طراحی نقوش تذهیب را دلیل این نامگذاری عنوان کرد و گفت: لغت تذهیب را در اصطلاح می‌توان به معنی آراستن دانست؛ چرا که هدف اصلی هنر تذهیب، آراستن صفحات کتاب، قطعات خوشنویسی و حاشیه نقاشی‌ها، به ویژه صفحات قرآن کریم است.

ثبت جهانی هنر تذهیب

شریف‌زاده با بیان اینکه پس از ظهور اسلام، تذهیب در ایران برای تزئین قرآن مورد استفاده قرار می‌گرفت، افزود: قرآن‌های خوشنویسی و تذهیب قرون اولیه اسلامی مشابه نقاش‌های تزئینی دوره ساسانی است.

مدیر پرونده هنر تذهیب با اشاره به اینکه تذهیب مانند نگارگری دارای سبک‌های مختلف است، ادامه داد: از جمله سبک‌های تذهیب می‌توان به سبک سلجوقی، سبک ایلخانی، سبک تیموری، سبک شیراز، سبک صفوی و سبک قاجار اشاره کرد. در عصر صفوی، اصفهان به مرکز هنر تذهیب و خوشنویسی تبدیل شد. در این مرکز با استفاده از رنگ‌های طلایی، لاجوردی، شنجرفی، سبز، زرد و سفید تغییرات زیبایی را در این هنر ایجاد کردند.

شریف‌زاده جایگاه خلاقیت را در این هنر به دلیل سبقه تاریخی و قوام یافتگی بسیار سخت عنوان کرد و افزود: ابزار تذهیب شامل قلم‌مو، خط کش، پرگار و مهره است. تغییر و تحول در همچین هنری کار هر کسی نیست و نیاز دارد به کسی که اصول و فروع کار را بداند، با سنت‌ها و مکاتب آشنا باشد تا بتواند نوآوری یا کار خلاقانهٔ درستی انجام دهد. تا این شناخت صورت نگیرد تغییرات اصولی نخواهد بود.

او با اشاره به اینکه همیشه تذهیب وابسته به نگارگری یا خوشنویسی بوده، ادامه داد: مفاهیم تازه در تذهیب، آن را از یک هنر انتزاعی به هنر مفهومی تبدیل کرده‌اند. همانند آثار خانم سالک مهدوی که از شمسه‌ای به نام شمسه عاشورا دارند که این شمسه ۹ واگیره دارد و به علت فرد بودن نامتقارن است.

مدیر پرونده تذهیب تصریح کرد: اصولاً در شمسه از پایه فرد استفاده نمی‌شود، این شمسه در رابطه با عاشورا است و تمامی المان‌ها عاشورایی است. هنرمندان جوان همچون خانم شاهی به واسطه پژوهش و تلمذ در محضر اساتید توانسته آثاری مفهومی خلق کند و آثاری مستقل ارائه دهد.

شریف‌زاده با تاکید بر اهمیت مشق عملی و نظری در کنار یکدیگر ادامه داد: در دنیای معاصر هنرجویان باید پس از آموزش‌های لازم و دریافت مفاهیم نقوش آثاری ارائه کنند که به تنهایی حرفی برای گفتن دارد و خود به‌عنوان هنر مستقل مطرح می‌شود. مدیر پرونده هنر تذهیب با اشاره به اینکه امروزه چند استاد صاحب سبک مشغول به فعالیت در این حیطه هستند و به آموزش هنر تذهیب می پردازد، افزود: استاد محمد باقر آقامیری، استاد اردشیر مجرد تاکستانی، استاد مهین دخت سالک مهدوی، استاد فریدون جوقان، استاد محسن آقامیری، استاد مصطفی آقامیری، استاد رامین مرآتی، استاد محمد نباتی، استاد نادر گوهری و هنرمند جوان زینب شاهی از جمله استادان مطرح در این رشته هستند که شاگردان بسیاری را پرورش داده اند.

در ادامه شریف‌زاده در ارتباط با تاثیر ثبت‌های جهانی و تاثیر آن در تحکیم روابط فرهنگی بین کشورها، ادامه داد: در جهانی به هم پیوسته که کشورها به طور فزاینده‌ای به یکدیگر وابسته هستند، دیپلماسی فرهنگی می‌تواند برای تقویت صلح و ثبات حیاتی باشد. بدین صورت که با حمایت از درک متقابل، اعتماد و قرار گرفتن در معرض تنوع فرهنگی، بسیاری از زمینه‌های همکاری را در روابط بین‌المللی افزایش می‌دهد.

علاوه بر این، در مواجهه با همگن‌سازی یک فرهنگ جهانی شده، دیپلماسی فرهنگی می‌تواند به‌عنوان راهی برای تقویت دارایی‌های فرهنگی ملی و محلی یک کشور و ترویج تنوع فرهنگی عمل کند.

این ارزش‌گذاری تنوع فرهنگی، به نوبه خود، ظرفیت و گنجایش اجتماعی و رفاه را از طریق هنر افزایش می‌دهد.

پس از تذهیب نوبت به افطار رسید

افطاری و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی وابسته به آن با مشارکت کشورهای ترکیه، آذربایجان و ازبکستان تهیه و تدوین شده است.

ماه رمضان که در میان ایرانیان به ماه میهمانی خدا شناخته می‌شود برای مسلمانان تنها یک آیین مذهبی نیست، یک فرهنگ است.

«افطاری و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی وابسته به آن» عنصری است که مسلمانان پس از غروب آفتاب ماه رمضان (ماه نهم قمری) و با اتمام آیین عبادی روزه، آیینی که در آن مسلمانان از خوردن و نوشیدن از سحرگاه تا غروب روزهای ماه رمضان پرهیز می‌کنند، برگزار می‌کنند.

افطاری و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی وابسته آن که پس از سختی روزه داری برگزار می‌شود نقش بسیار موثری در ارتقای نشاط و شادابی مسلمانان در ایام ماه رمضان دارد. این عنصر که در سطح ملی برگزار می‌شود هم به‌صورت خانوادگی و هم در گروه‌های اجتماعی بزرگتر در اماکن خصوصی، نیمه عمومی و عمومی از جمله مساجد، تکایا، حسینیه‌ها بازارها، میادین، رستوران‌ها و سالن‌های همایش برگزار می‌شود.

جشن سده با مشارکت کشور تاجیکستان جهانی شد

جشن سده، جشنی ایرانی است که در آغاز شامگاه ۱۰ بهمن برگزار می‌شود. این جشن بیش از هزاران سال قدمت دارد (از زمان پیدایش آتش) و از کهن‌ترین جشن‌های ایرانی به‌شمار می‌رود.

«سده» به‌عنوان یک میراث ایرانی است و اعضای جوامع را بدون توجه به سن، جنسیت و موقعیت اجتماعی گرد هم می‌آورد.

جشن، جشن همکاری و همبستگی مردمان است. مردم از هر قومیت و هر مذهبی در این جشن باستانی شرکت می‌کنند.

این جشن با برگزاری مراسم روشن کردن آتش و حلقه زدن به دور آن، برگزاری مراسم مذهبی، قصه خوانی، شاهنامه خوانی، آواز و موسیقی، میزبانی و پذیرایی از میهمانان با غذاها و نان‌های خاص و آیینی، شیرینی و میوه و تنقلات همراه است.

اعتقاد کشاورزان بر این است که در روز دهم بهمن، روزی که ۵۰ روز و ۵۰ شب تا بهار باقی مانده است، زمین‌های کشاورزی برای کشت بهاری بعدی خود آماده می‌شوند و مردم پایان سردترین روزهای زمستانی را جشن می‌گیرند.

علی دارابی قائم‌مقام وزیر و معاون میراث‌فرهنگی با اعلام خبر ثبت جهانی ۳ پرونده میراث ناملموس کشورمان، از جمله پرونده افطاری، جشن سده و هنر تذهیب در عرصه جهانی گفت: پس از این اتفاق بزرگ توانستیم در میان ۱۸۲ کشور عضو کنوانسیون پاسداری از میراث ناملموس به رتبه پنجم دنیا صعود کنیم. معاون میراث‌فرهنگی گفت: در هجدهمین کمیته بین‌الدولی میراث جهانی یونسکو در کشور بوتسوانا، ایران عزیز موفق شد ۳ پرونده‌ای را که برای ثبت میراث ناملموس ارائه کرده بود، به تصویب برساند.

دارابی با بیان اینکه ضیافت افطاری و سنت‌های حسنه آن پرونده‌ای بود که از سهمیه ایران مطرح شده بود و چند کشور دیگر از جمله ترکیه، آذربایجان و ازبکستان نیز به این پرونده پیوستند، ادامه داد: این اتفاق افتخار بزرگی است که در دولت سیزدهم میسر شد و ما توانستیم یک سنت الهی و اسلامی را به ثبت جهانی برسانیم.

معاون میراث‌فرهنگی با اشاره به اینکه پرونده‌های بعدی جشن سده و هنر تذهیب بود، اظهار کرد: این دو پرونده با مشارکت ایران و کشورهای دیگر به ثبت رسید. با ثبت جهانی این سه عنصر تعداد پرونده‌های کشورمان در حوزه میراث ناملموس از ۲۱ به عدد ۲۴ افزایش یافت.

تاکید امیر عبداللهیان بر گسترش همکاری‌های مردمی و گردشگری بین ایران و چین

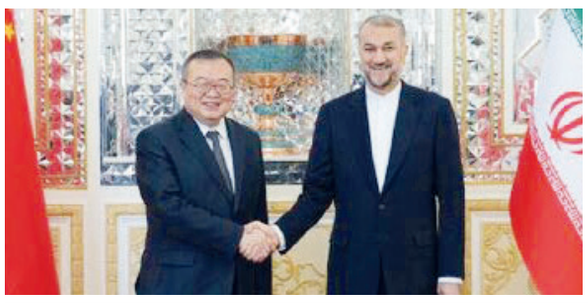

گروه گردشگری –حسین امیرعبداللهیان وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در دیدار «لیو جیان چائو»؛ وزیر بین الملل حزب حاکم چین، استمرار رایزنی‌های نهادهای حاکمیتی، احزاب و تعاملات اندیشکده‌ای میان دو کشور با هدف تقویت شناخت متقابل را مهم ارزیابی کرد و بر لزوم گسترش همکاری های مردمی، تبادلات استانی و گردشگری تاکید کرد.لیو جیان چائو وزیر بین الملل حزب کمونیست نیز با ابراز خرسندی از رایزنی‌های انجام شده در تهران، تقویت تبادلات مردمی و گردشگری، همکاری های رسانه ای و ارتباط بیش از پیش جوانان، دانشجویان و نخبگان دو کشور در چارچوب تعاملات علمی و دانشگاهی را در راستای تعمیق بخش شناخت متقابل و تسهیل کننده تقویت همکاری های همه جانبه دو کشور در چارچوب برنامه همکاری جامع ۲۵ ساله ارزیابی کرد.طرفین در این دیدار ضمن مرور همکاری‌های دوجانبه در پرتو توافقات و اسناد امضا شده در سفر ریاست جمهوری اسلامی ایران به چین در بهمن ۱۴۰۱، در خصوص آخرین تحولات غزه و افغانستان و مسائل مورد علاقه گفتگو کردند.لیو جیان چائو؛ رئیس دپارتمان ارتباطات بین المللی حزب کمونیست چین و هیات همراه که در سفری ۲ روزه به دعوت رسمی مجمع تشخیص مصلحت نظام در تهران حضور دارد با رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام و نمایندگان احزاب کشور دیدار و گفتگو کرد.

یزد پایلوت کاربردی‌سازی صنایع دستی شد

فائقه ارزانی

گروه گردشگری – شهر یزد به عنوان پایلوت کاربردی‌سازی صنایع دستی در واحدهای اقامتی و پذیرایی انتخاب شد.

پوستر رویداد کاربردی‌سازی صنایع دستی در واحدهای اقامتی و پذیرایی در راستای تأمین تجهیزات هتل‌داری و مهمان نوازی از تولیدات صنایع دستی و هنرهای سنتی در معاونت صنایع دستی رونمایی شد.

در این نشست که با حضور محمدصالح جوکار دبیر فراکسیون گردشگری مجلس و نماینده یزد در مجلس شورای اسلامی، سید مصطفی فاطمی مدیرکل دفتر توسعه گردشگری داخلی، سید محسن حاجی سعید رئیس جامعه راهنمایان گردشگری کشور و همچنین مدیرکل میراث فرهنگی و معاون صنایع دستی این اداره کل برگزار شد، استان یزد به عنوان پایلوت اجرای این رویداد در سطح کشور انتخاب شد.

مریم جلالی با بیان اینکه امروزه توجه به صنایع دستی فراتر از صرف این حوزه است، اظهار کرد: باید در هر سه حوزه گردشگری، میراث فرهنگی و صنایع دستی هم جوشی داشته باشیم.

معاون صنایع دستی و هنرهای سنتی کشور با بیان اینکه محصولات صنایع دستی باید در هتل‌ها و اقامتگاه‌های سنتی استفاده شود، به تجربه خود در سفرهای متعدد به دیگر کشورها اشاره کرد و گفت: یکی از نکات قابل توجه همین مسئله است که باید صنایع دستی‌مان را کاربردی سازی کنیم و در اقامتگاه‌ها به کار ببریم.

وی به استقلال کشورها در حوزه صنایع دستی اشاره کرد و گفت: یکی از علایق کشورهای مجاور و حتی با فرهنگ‌های متفاوت صنایع دستی ایران است و همین مقوله باعث شده تا بتوانیم از دیپلماسی این حوزه به نفع معرفی هویت این کشور اقدام کنیم.

محمدصالح جوکار با اشاره به ظرفیت مجلس برای پیگیری مسئله بیمه هنرمندان صنایع دستی اظهار کرد: این مقوله مهم را همراه با وزارت میراث فرهنگی و معاونت صنایع دستی پیش خواهیم برد و تلاش می‌کنیم هر چند تاکنون نتیجه بخش نبوده است.

دبیر فراکسیون گردشگری مجلس و نماینده یزد در مجلس شورای اسلامی ضمن اشاره به اهمیت اقتصاد صنایع دستی و مشاغل خانگی به لزوم ارائه تسهیلات به این فعالان پرداخت و تصریح کرد: امروز درخواست‌های زیادی از تسهیلات داریم که عموماً تسهیلات خرد هستند و به نظر من باید وزارتخانه در این مسئله اقدام کند.

وی با اشاره به اینکه صنایع دستی یکی از راه‌های مؤثر خودکفایی است، گفت: رونق اقتصاد صنایع دستی برای ما اهمیت زیادی دارد و در همین راستا حمایت از این حوزه را مورد توجه داریم. جوکار در بخش دیگری از سخنانش تاکید کرد: دو مسئله در حوزه انتخابیه من مورد توجه است، مسئله ثبت شاهدیه به عنوان شهر شعربافی و همچنین ثبت جهانی یزد به عنوان شهر طلا و زیورآلات که حمایت وزارتخانه و تسریع این فرایندها مورد نیاز است.

کشف سکه عتیقه با فلزیاب

گروه گردشگری – فردی با استفاده از دستگاه فلزیاب یک سکه طلای بیزانسی را در نروژ کشف کرد.

فردی که در کوهستان‌های جنوب نروژ مشغول کاوش بود، یک سکه طلا به قدمت ۱۰۰۰ سال منقش به چهره مسیح را کشف کرد.

این نوع سکه کوچک نخستین‌بار در سال ۹۶۰ میلادی تولید شد. در یک سمت سکه تصویر مسیح درحالی که انجیل در دست دارد، دیده می‌شود و در سمت دیگر تصویری از «باسیل دوم» و «کنستانتین هفتم»، دو برادر که بر امپراتوری بیزانس حکومت کردند، نقش بسته است. بخش غربی امپراتوری روم در سال ۴۷۶ میلادی سقوط کرد، این درحالی است که امپراتوری بیزانس یا امپراتوری روم شرقی تا ۱۰۰۰ سال دیگر پابرجا ماند.

باستان‌شناسان با توجه به سه خطی که دور سکه ایجاد شده است، معتقدند این سکه در حوالی ۹۷۷ میلادی تا ۱۰۲۵ میلادی، یعنی در دوران حکومت «باسیل دوم» و «کنستانتین هفتم» ضرب شده است.

روی این سکه همچنین دو عبارت وجود دارد که یکی از آن‌ها به لاتین و به معنای «عیسی مسیح، پادشاه کسانی که حکومت می کنند» و دیگری به یونانی و به معنای «باسیل و کنستانتین، امپراتوران روم» است. البته محققان هنوز به این نتیجه نرسیده‌اند که این سکه چطور از کوهستان سر درآورده است، با این حال این فرضیه را مطرح کرده‌اند که شاید این سکه به «هارالد هاردرادا» تعلق داشته باشد که در فاصله ۱۰۴۵ تا ۱۰۶۶ میلادی پادشاه نروژ بود. «هارالد هاردرادا» که با نام «هارالد سوم» نیز شناخته می‌شود، پیش از اینکه به تاج و تخت برسد به عنوان محافظ امپراتور بیزانس فعالیت می‌کرد. همچنین این احتمال وجود دارد که از این سکه به عنوان هدیه برای ازدواج «هارالد سوم» با دختر شاهزاده «یاروسلاو» از «کی یف» استفاده شده باشد.
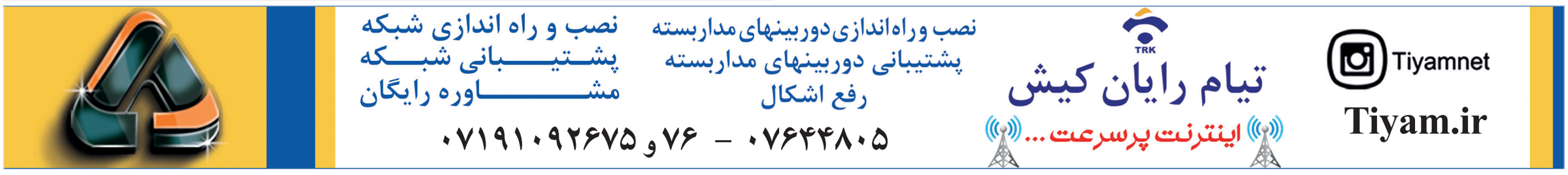
باستان‌شناسان قصد دارند در سال ۲۰۲۴ به محوطه‌ای از کوهستانی که این سکه تاریخی در آن کشف شده بازگردند و کاوش‌های بیشتری انجام دهند.